

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XX. De aliis à Visitoribus observandis in visitatione perficienda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

eum, qui & confessum paternè (si gravitas delicti requirat) secrete verberare, ad incutendum timorem poterit.

Tertio. Si Prælato monitis obtemperet commendatione, à Prælato plecti non potest, nec aliud quidpiam verbo, vel opere fieri debet, unde ille male apud alios audiat, aliàs Prælatus graviter peccaret.

Quarto. Si Prælato non pareat, vel crimen inficietur, si crimen noceat bono communi, Prælatus juridicè procedat ipso Evangelicè denunciante testis vicem gerente, ut Mag. St. Soro, de secreto regendo Cap. 2. quæst. 6. P. Lessius lib. 2. de Justitia Cap. 29. dub. 12. num. 104. docent.

Quinto. Si crimen noceat soli auctori, ac criminis delinquentes, subditusque sit rebellis, aut crimen neget; ibi cessandum est, donec sit infamia, vel indicia sufficientia ad inquirendum.

Sexto. Si verò in prædicto eventu testes criminis ad sint, cum rebellionem accusatoris vicem gerente, cum duobus testibus Evangelicè denunciationis, plecti potest, dummodò tamen bono communi damnus non inferatur, & spes sit pœnam ei ad salutem profuturam. Si desit spes, sistendum est, & orandum pro eo, nisi communi bono expediat, eum etiam peritiam juridicè plectere: demum ubi opus fuerit tam iudicis, quam patris (limitationibus ibi adhibitis) exerceat officium.

CAPVT XX.

De aliis à Visitatoribus observandis in visitatione perficienda.

Quomodo se gerere debeat visitator.

Secundum criminum qualitatem, & circumstantias oportet, ut Visitator culpam correctioni sedulo studeat; nam quæ secreto ei fuerunt delata, ut præcedenti Capitulo annotavimus, secrete etiam corrigi debent, quæ verò notorie aut graviotes erunt, severiori correctione, servatis servandis, indigent; terribile enim iudicium Prælatis imminet (si SS. Patrum testimoniis fides adhibenda est) si negligenter in corrigendis subditorum excessibus se gesserint. In primis D. Basilias in Regulis brevioribus, interrogatione 16. Sic inquit: *Quod horrendum imminet iudicium Prælato peccantes non corrigenti? Respondet. Qui commissam sibi curam communem habet, sic efficietur velut, qui rationem reddere debet de singulis; illudque certo sciat, si frater quispiam in peccatum ceciderit, quem ipse prius de iudicio DEI non pramonuerit, vel si iam lapsus in eo persistit, nec docuerit rationem, qua sanari possit, sanguis ipsius de manibus eius requiretur, maximè si non propter ignorantiam, sed propter adulationem neglexerit.* (Et infra) *Qui verò non sic se habet, nempe sincerè veritatem annuncians, duxit se cecus & seipsum precipitans, & sequentes simul inducens.* & infra addit: *Nullus pater negligi filium suum in foveam cadere, aut colapsam in ruinam dimitti; quancò magis horrendum est, animam in profundum malorum incidentem in intricu dimitti?* Hæc Basilias. Plura possemus ex D. G. ego in Pastoralis, ac ex aliis Patribus testimonia adducere, quæ facillè videri poterunt in Commentariis in nostram Regulam à nobis editis, Cap. 10.

Nunc contenti erimus in hoc proposito no-

tabiliora Humberti aliàs viri pissimi ac doctissimi verba referre, quæ in Regula D. Augustini, Cap. 164. enumerant causas, ob quas à correctionibus Prælati mercenarii frequenter desistant, ita scribit: *Contingit interdum ut Prælati transgressiones aliquas non corrigant, aut ex profanitate cordis, aut ex humilitate superflua, aut ex diffidentia proficiendi, aut ex ignorantia quod fratrum culpas ignorant, sed nec curam ad eas cogitandas adhibent, aut rursus propter pacem propriam, quam turbare nolunt, aut propter verecundiam; conscientia enim eos accusante, alios corrigere non audent, aut propter timorem odij, verentes, ne in subditorum indignationem incurrant, aut propter Prælationis amorem ad desiderium, quam omittere formidant, subditos contra se in huiusmodi correctionibus provocantes, aut ob defectum zelus, aut de quoque ex negligentia, qua in Prælationis statu maxime damanda est.* Hæc Humbertus.

Et quamvis Abbas in Capite Cleric. de vita & honestate Clericorum, censeat, quod aliquando tolerari, & dissimulari possunt peccata ad tempus absque Prælatorum culpa, si expunctione delicti timeretur, ne delinquens deterior fieret, quæ quidem doctrina mihi non placet; nisi casu quo aliquod majus scandalum in Reipublicæ penitentiâ inde oriretur, si punirentur peccata; fallor enim est tale iudicium de præsentia deterioratione rei, & nimis potens, ad relaxandos Judices munere correctionis, ut prudenter notat Bernard. Diaz de Lugo in sua prædica criminali, de concub. Cap. 79. ait enim, quod Prælatus dicitur, ne huius doctrinæ colore in vinorum correctione torpescant; nam si speretur delinquentis emendatio, si non, Prælatus qui sunt etiam iudices, tenentur ad eorum correctionem prius peritiam, deinde iudicariam, ut supra dictum est; nam non respicere debent utilitatem privatam delinquentis, ut scilicet pœnitent, & salvetur; sed magis ad publicam totius Ordinis, ut expurgetur malis, & cæteri timore pœnitentius coërceantur, sicut colligitur ex Canonibus, & Conciliis, & sanctis Patribus.

Præterea propositio huic optimè convenit, quod notat S. Anr. 3. part. Sum. tit. 19. Cap. 11. §. 6. *Quod subditarum vitia sunt aliquando prudenter dissimulanda, opportuniore tempore vindicanda, quando videlicet speratur, quod delinquens deprehensus, toleratus tamen, augere culpas erubescat, sequi se iudice pariat.* Et post multa concludit: *Quod in nonnullis levioribus, magno moderamine delicti correctio temperatur; ubi autem morbi gravitas correctionis asperitatem postulat, ea non denegatur.*

Attendant ergo Prælati sibi, & quando ab opportuna fratris, & subditi correctione cessaverint, videant, quo fine vel motivo ducantur, idque diligenter examinent, ne eos, ob aliorum crimen, in profundum demergi contingat. In ipsa autem correctione modum observent; & D. Benedicti consilium Cap. 64. Regulæ sequantur, ut severitatem cum benignitate commisceant, ut latius Cap. 18. huius Tractatus sumus prosecuti.

Cum vera charitas utramque conjugat, quamvis primas clementiæ tribuat, secundas salutem Justitiæ non denegat, juxta illud D. Bernardi Epist. 2. ad Solonem. *O bona (inquit) charitas, qua sive soveat infirmos, sive exerceat providos, sive arguat inquietos, diversis diversa exhibens, si ut filius diligit universos: cum se arguis missus est, cum blandi-*

ur simplex est: pie solet sevir, sine dolo mulcere, patenter novit irasci, humiliter indignari. Et Epist. 24. Habeat charitas zelum, sed adhibeatur pro tempore severitas. Censura quidem nunquam remissa, intermissa tamen plerumque profuit. Rigor iustitia semper servidus, sed nunquam praeceps. Cui crudis est consonat D. Gregor. 2. par. e. Pasto. cap. 11. Sit itaque amor, sed non emolliens, sit rigor, sed non exasperans, sit zelus, sed non immoderate saviens, sit pietas, sed non plusquam expediat parcens, ut dum se in arce regimini iustitia, clementiaque permiscens, ut qui praest, corda subditorum, & terrendo demulceat, & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.

Actionibus autem oburgationibus, quae conjunctae convitiis esse solent, rarisime in reprehendis criminibus, nisi in gravissimis, sed potius modellis & temperatis verbis uti semper procuret, cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas: si autem ob criminis gravitatem virga opus sit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibeatur.

CAPUT XXI.

De muneribus à Visitatoribus non recipiendis.

UT autem Visitatores praedicta omnia liberius & rectius exequi possint, omnino à donis & muneribus recipiendis abstinere debent. Jure enim Canonico atque Civili omnibus Praelatis, atque iudicibus strictè prohibetur, dona sive munera à subditis sibi oblata recipere. De iustitia. 16. Cap. Non accipias personam, quia munera excaveant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Ecclesiast. 20. dicitur: Xenia, & dona excaveant oculos iudicem, & quasi musus in ore avertit correctiones eorum. Ac si expressius dixisset: statim ac Praelatis sive iudicibus dona & munera accipiant, quasi muti redduntur, facultatemque loquendi, corrigendi, ac puniendi subditorum excessus amittunt. Quare Cicero in Verrem jure proclamavit in haec verba: Nihil adeo est sanctum, quod non expugnari possit pecunia.

Hoc autem expressè Visitatoribus in Concilio Tridentino sess. 24. Cap. 3. de reform. sequentibus verbis prohibetur: Interimque caveant, ne in utilibus satyris cuiquam graviter, overosique sint, neve ipsi, aut quisquam suorum quidquam procuratoris causa pro visitatione, nec pecuniam, nec munus quodcumque sit, qualitercumque offeratur, accipiant, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili, exceptis tamen victualibus, quae sibi ac suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum necessitate, & non ultra erant ministranda. Tenentur autem Visitatores Regulares sacros Canones, & Conc. Trid. Decreta in suis visitationibus observare, ut expressè caveatur in eodem Conc. sess. 24. Cap. 8. Et quamvis Conc. loqui videatur tantum de Visitatoribus Episcoporum: eadem tamen, quae Visitatoribus secularibus praescribuntur, omnino etiam à Regularibus observari debent, ut ex eodem Conc. Cap. 2. ut supra constate videtur.

Nec solum à pecunia, sed etiam à quolibet alio munere manus Praelati avertere debent, iuxta illud Isaia 33. ubi de rectis iudicibus loquens, sed quod inquit: Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitabit. Habetur etiam in Capite Statutum, de rescriptis, §. in super, verbo, Nullum munus, ubi Glossa inquit, quod triplex est munus: à manu, à lingua, ab obsequio: à quibus debent iudices abstinere. Munus à manu dicitur pecunia, à lingua favor, ab obsequio subjectio indebitè impensa: à quibus omnibus debent Visitatores abstinere, ut debite suo fungantur officio, & iustitia ad unguem observetur. De qua re videndus est D. Thom. 2. 2. quast. 50. art. 5. Ubi latissime agit de supra dicto triplici munere.

Puniri igitur à Religione Visitatores jure debent, si praeter ea, quae sunt necessaria pro visitatione, munera tam à Monialibus, quam à Religiosis, etiam sibi oblata acceperint.

His praemisissis, ac finito iudicio, ac examine culparum, juxta praedicta, Visitator, celebrato Capitulo, suam visitationem absolvat: si vero graviores culpae inveniantur, facta denunciatione juxta inferius dicenda, ad inquisitionem specialem, ad formationem processus statim descendat, neque visitationem absolvet: neque Capitulum culparum celebret, si bonum commune id praerequirat, nisi prius iudicè gravioribus culpis examinatis, ut illae in Capitulo publicè, si aliorum exemplum postulet, puniantur.

Vetat hoc & similia Concil. Tridentinum.

Non solum pecunia, sed quodlibet aliud munus prohibetur. Triplex munus species assignatur.

Quomodo procedere debeat visitator iudicio finito ac examine.

Finis primi Tractatus.